

Lutom_6
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	międzychodzki	
Gmina	Sieraków	
Miejscowość	Lutom	PMI_SI_LT

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	19.11.2012	Miejsce wykonania	dom matki informatora
Czas trwania	2:36:55	Forma i wielkość	Plik audio, Mp3/stereo 99,6 MB
Przeprowadzający	D.W.-W.	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
PMI_SI_LT_006	M	58 lat	Sołtys	
bez kodu	K	brak danych		matka informatora

Informacje etnograficzne		
Tematyka	Pozyskane informacje (ew. cytaty)	
I. Toponomastyka i etnonimy		
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	Brak informacji.	
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstw)	1. <i>Piekło</i> – „Bo tam, jak tylko którzy przyszli to się kłócili”, fragment wsi, położony w pobliżu jeziora i szkoły, 2. <i>Wesołe miasteczko</i> – fragment wsi, za kościołem 3. <i>Grabówka</i> – miejsce, w którym stoi diabelski kamień	
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	Brak informacji.	
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.	
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.	
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.	
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe		
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	Brak informacji.	
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1.	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	We wsi nic się nie organizuje. Katarzynki nie są znane.
2.	św. Marcina/11 listopada	Piecze się rogalce z powidłami; lukrowane.

3.	Adwent	„W czasie adwentu spożywało się szare jajka – jajka z mąką. Lepiej podchodziło się do tego adwentu. Tak bardziej religijnie się wszystko odbywało. Teraz są inne czasy”.
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	„Buty były wystawiane. Wcześniej były wyczyszczone aż lśniły. To znaczy kiedyś lepiej się buty lśniły aniżeli teraz, a nie śmiały być brudne.” Mikołaj przynosił słodczyce, których w tamtych czasach – jak wspomina informator – brakowało. Mikołaj przychodził rano. „Bo wieczorem się je zostawiło, rano jak już się obudziłeś to już wszystko było.”
5.	Wigilia	„Nie wolno nic pożyczać.” Potrawy: „Ryba pod paroma postaciami. Jest i smażona i gotowana [karp]. kapusta, grzyby suszone, kapusta z grzybami, groch, śledzie” Potrawy są rokrocznie te same, tradycyjne. Mięsa nie spożywa się w dzień wigilii. Wigilię spożywa się o godzinie 18.00. „Mama z siostrą przychodzą do nas do domu, też dzieci się zjeżdżają”. Przed przystąpieniem do wigilii rodzina dzieli się opłatkiem. „W kopertach jeszcze przychodzą opłatki, jeszcze rodzina... są zwyczajnie takie, my na przykład też wysyłamy. Kiedyś to pamiętam, dzieliło się, teraz to są małe, takie ładne, to się w kopertę kładzie. Jak żona ma rodzinę tam w górach, to oni aż stąd przyślą w kopercie.” Przed wigilią, czyta się fragment ewangelii. Opłatki domownikom rozdaje informator – jako najstarszy mężczyzna, w domu. „No ja zaczynam od mamy, żona a potem dzieci”. Rodzina życzy sobie, aby w przyszłe święta spotkała się w tym samym gronie. Obecnie pod obrusem znajduje się siano. Na stole znajduje się dodatkowe nakrycie. Dom jest przystrojony we współczesne ozdoby. Nie wolno odejść od stołu, dopóki wszyscy się nie najedzą. „Ja po prostu dzielę się ze zwierzętami. Jak jest więcej kupione, jak zostaje to biorę, biorę potem jeszcze opłatki makiełki, to biorę na talerz i w koryto. Jak kiedyś krowy było, bo teraz krów już nie mam, to w koryto, a tu z reguły idę do stada podstawowego, maciory nie? Bo wiadomo, to co daje potomstwo, nie? (..) To tu roznoszę, każda dostaje.”

		<p>Gwiazdor: Po wigilii zawsze przychodził gwiazdor. Ubrany był „odwrotnie. Tak jak kiedyś były te kożuchy, to odwrotnie żeś obrócił, to co do środka miałeś wywrócone, (...) był cały obabulony. Korzuch był długi, buty filcowe tylko były obowiązkowo, białe kalesony, a na głowie, czapka – kożuszek” Na twarzy gwiazdor miał kupioną maskę. Gwiazdor chodził sam, rzadko się zdarzało, że chodziło razem dwóch gwiazdorów. We wsi jednak, pojedynczych gwiazdorów było kilku. Niektórzy gwiazdorzy byli zamówieni do rodzin, inni przychodzili niespodziewanie. Chodzono „do znajomych też, tam wódeczką poczęstowali, było weselej. To była taka atrakcja (...) I potem przed pasterką żeśmy się wszyscy spotkali, to była tak dziesiąta, jedenasta, tam żeśmy się trochę pogonili, wyprali, zależy, jak śnieg był to i śnieg i tak dalej. Było ciekawie.” Gwiazdor przepytywał dzieci, a niegrzeczne osoby bił.</p> <p>Aktualnie po wigilii ogląda się w telewizji koncerty kolęd. Kolęd się nie śpiewa.</p>
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	W święta spożywa się posiłki, które były przygotowane na wigilię. Nie gotuje się dodatkowych obiadów. Są to dni odpoczynku.
7.	Sylwester/Nowy Rok	<p>We wsi nie organizuje się zabaw sylwestrowych. Informator podaje, że młodzi ludzie zazwyczaj chodzą na zabawy do innych miejscowości, pozostali zostają w domach.</p> <p>Informator podaje, że we wsi istniał zwyczaj wystawiania furtek, bram i wozów. Obecnie zwyczaje są praktykowane, ale w niewielkim stopniu.</p> <p>„No kominy, to też, jak kiedyś były niskie domy, że szło wejść bez problemu prawie, jeden drugiego podsadził, to też różne psikusy... zapychało się”.</p>
8.	Trzech Króli	Informator podaje, że obecnie w święto istnieje zwyczaj przebierania się za Trzech Króli” „Dzieci ze szkoły chodzą”.
9.	Kolędnicy	Brak informacji.
10.	MB Gromnicznej	Brak informacji.
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	Obecnie organizuje się „jedna czy dwie zabawy”.

12.	Topienie Marzanny	Zwyczaj jest praktykowany przez szkoły. Dzieci przygotowują Marzannę i topią ją w pobliskiej strudze.
13.	Środa Popielcowa	Brak informacji.
14.	Śródpoście	Częstą potrawą jest olej: „Ja też z ziemniakami, albo z serem. Normalny ser, taki gziczek, śmietana i olej.” „Do kościoła regularnie co niedzielę się chodziło, gorzkie żale były (...) i to nie jak teraz tam jedna część, tylko całość była śpiewana”.
15.	Niedziela Palmowa	Informator podaje, że do kościoła nosi się palmy. Zwyczaj jest mocno pielęgnowany we wsi.
16.	Triduum Paschalne	Wielka Sobota: „Sobota to już całkowicie mówione było, żeby nie pracować w polu, teraz tego się nie przestrzega”.
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	Święćka: Po święconce można już spożywać potrawy przygotowane na święta, jednak nie wolno wyjadać z koszyczka. Wielkanoc: „Pierwsze się je wszystko co poświęcone. Później się przechodzi już do...” Przed śniadaniem wielkanocnym jest modlitwa. Istnieje zwyczaj składania sobie życzeń.
18.	Poniedziałek Wielkanocny	Polewanie wodą: zwyczaj istnieje, ale już nie w takim natężeniu jak dawniej. Wcześniej „polewano po kościele.”
19.	Zielone Świątki	„Była gruntowa droga, a obok wyżej szedł bruk normalny, to to, żeśmy – pamiętam też żeśmy tatarakiem całą drogę do kościoła wyrzucali.” „To nie, że jedno przy drugim, tak żeśmy szli i tak żeśmy rzucali. Tradycja taka, za moich młodych lat.” Informator nie potrafi powiedzieć co zwyczaj miał oznaczać i w jakim celu był praktykowany. Zwyczaj istniał w latach 70-tych.
20.	Boże Ciało	Jest procesja do ołtarzy. Ulica, po której idzie procesja jest ubrana. Ołtarze są zawsze w tych samych miejscach. Dziewczynki sypią kwiatki.

21.	św. Jana	Brak informacji.
22.	MB Zielnej	W święto zanoszą się bukiety do kościoła do poświęcenia.
23.	MB Siewnej	Brak informacji.
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	Przed Świętami porządkuje się groby zmarłych. Grobami zaniedbanymi zajmuje się szkoła.
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	Brak informacji.
2.	Ślub i wesele	Oczepiny.
3.	Śmierć i pogrzeb	Brak informacji.
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa		Dawniej była Orkiestra Dęta Rybacka, którą prowadził p. Kasiński. Orkiestra grała np. na świętach pierwszomajowych, w kościele na mszach. Powstała w latach 60-tych. Istniała ok. 15 lat.
Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy		„Nie ma u nas takich zwyczajów, ja nie kojarzę”.
III. Tradycje rękodzielnicze		
Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych		Brak informacji.
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Figura Matki Boskiej. 2. Figura św. Wawrzyńca.

2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak informacji.
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Brak informacji.
4.	Miejsca kultu religijnego	Brak informacji.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	Pielgrzymuje się do Biezdrowa.
6.	Lokalne odpusty	Dwa razy w roku jest odpust w Lutomiu, w maju i w listopadzie.

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1.	Dożynki	„Też jeszcze kiedyś się dożynki odbywały, ale coraz mniej chętnych, nie ma po prostu żeby ludzi pociągnąć, bo to trzeba i podłogę...”
2.	Dni gminy/wsi	Brak informacji.
3.	Lokalne festyny	„W większości to jest Dzień dziecka organizowany, majówka takie coś razem połączona. Jest, się zaczyna gdzieś koło południa i najpierw wszystko jest do dzieci organizowane, różne tam pokazy. Organizują KGW, nauczyciele razem, tam nauczycielki się włączają. Czy jak zamówi się jakiś spektakl, przyjedzie ktoś inny, ja tam zabawę... zależy jakie fundusze się ma, a potem jest dla dorosłych wieczorem zabawa”.
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	Brak informacji.